

Cero, sami tipi bojazljivih ali brezbržnih, izdajalskih, sebičnih ali nezanesljivih, omahljivih vedno samogoltnih, zato v najvažnejših hipih nesložnih zveri.

„Zvr'jerje, u jedno se sad stisnimo kolo,
zaborav'mo stare bruke i osvade,
batalimo lanjske sprdnje i inade:
već je Južno Gorje ko i mjesec golo.
Svi smo u pogibli. Braćo, pomir'mo se!
Propast će nam šuma. Djeco, složimo se!“

roti Brundo svoje rojake, ker tujci — Benečani — so vdri v Velebit ter sekajo šume. Toda zveri se Brundu rogajo, ga psujejo ter se med sabo koljejo dalje. Ni programa, ni edinosti v obrambi. Viče Brundo: „Djeco, mir, obzir i sloga! Vječajmo o spasu, jer se propast sprema! Zbilja sudbu ćemo dočekati krutu!“ A glupe zveri kriče: „Slobode! Slobode! Ne ćemo zuluma! Ne ćemo tirjanstva!“ Nočejo discipline, ne poznavajo nobene avtoritete; zato nastane anarhija — propast, smrt, ...

„Muklo, tužno vrela u klancima šumě,
Crna sjeta pada na dóce i hume.
Na strmini mrtav leži Brundo stari.
Pusto je i sparno, — čutiš sumčev žar.
Sa dalekih gora lete lešinari,
a gavrana jato grakće: „Kvar! Kvar! Kvar!“

Ta pesnik ni pesimist. Gomila zveri se je vendarle rešila z gorečega Velebita na Goli vrh. Propal je stari in zrelejši rod, a — mladi zarod še živi. Ali se je iz tragedije preteklosti česa naučil za bodočnost? — *Fran Govekar.*

Publikacije „Jugoslovanske akademije znanosti i umjetnosti“ v Zagrebu za leto 1915. Matematično-prirodoslovni razred.

Jugoslovanska akademija je z razposlanimi knjižnimi izdanji dokazala, da vlada med hrvatskimi znanstveniki tudi sedaj živahno delovanje v polnem obsegu, kar je za hrvatski narod nemalo razveseljivo dejstvo.

V 208 knjigi Ra da matemat.-prirodosl. razreda je cela niz temeljitih in zanimivih razprav, v katerih poročajo hrvatski znanstveniki o uspehah njihovega raziskovanja in proučevanja pretežno matematičnega značaja: dr. Ž. Marković „O primjeni teorije linearnih integralnih jednadžbi na rešavanje jednačaba diferencijalnih“; dr. J. Majcen „Prilozi za centralnu projekciju linearnoga kompleksa i za uporabe u grafičkoj statici“; dr. Vl. Varicák „Primjedba o Dopplerovu učinku“; dr. M. Kiseljak „O Euklidovu algoritmu“. — Seismološkega značaja je dr. Andr. Mohorovičićeva razprava „Nove faze u slici početka potresa“. — Biološko vedo zastopa obširna in podrobno izvedena studija hrvatskega hidroidologa dr. Jovana Hadžija „O regeneraciji (renovaciji) hidranata u tekatnih hidroida“. Ta razprava nudi obilico nad vse zanimivih novih opazovanj in temelji na lastnih eksperimentih avtorja. Izvajanja pojasnuje 44 slik med besedilom.

Istraživanja (zvezek 6 in 7) vsebujejo zopet mnogo dragocenih doneskov k spoznavanju hrvatske zemlje. Dr. V. Vouk navaja v razpravi „Morska vegetacija Bakarskoga zaliva“ 49 rodov s 78 vrstami. Razvoj alg v Bakarskem zalivu zaostaja zaradi abnormalnih fizikalnih razmer za nekoliko mesecev za onim v Kvarnerskem zalivu. V vertikalni smeri moremo ločiti v Bakarskem zalivu le 2 stopnji in sicer 1. litoralno in 2. sublitoralno, ki sega od meje najnižje oseke 7 do 8 m v morje, v globini pod 8 m ni v Bakarskem zalivu nikake vegetacije. V drugi razpravi popisuje isti avtor „Dvije nove morske alge iz Hrvatskog Primorja“ (chaetomorpha

aerea [Dilw.] Kütz. var. *funiformis* Vouk in *arthrospira funiformis* Vouk). Skupno z I. Pevalekom pa je objavil Vouk „Prilog poznavanju gljiva zagrebačke okoline“. Ta seznam obsega 153 gljivih vrst, ki sta jih avtorja nabrala v jeseni 1914 v najbližji zagrebški okolici. Nova vrsta je *chalymotta macrocystis*. Zanimivi sta pa tudi *coprinus micaceus* f. *irregularis* in *agaricus Schumacheri*. Nadaljni donesek k poznavanju Kvarnerskega zaliva je dr. Gavazzijev sestavek, v katerem razpravlja o gibanju morske vode v omenjenem zalivu. V 7. zvezku Istraživanj omenja Iv. Pevalek za Hrvaško novo rastlinsko vrsto iz družine perunik in sicer *Sisyrrinchium augustifolium* Mill. — Dr. A. Langhoffer je sestavil pregled hrvaškega jamskega živalstva, dr. Jovan Hadži pa je objavil pregledno obdelane zaključke bioloških raziskavanj Jadranskega morja (I. Hidroidi). — Važno je tudi pripomniti, da imajo skoraj vse razprave v Istraživanjih krasno uspele slike med besedilom, oziroma na posebnih tabelah. — V 4. zvezku z vješća „I so priobčeni v informativno svrho mednarodnih učenjaških krogov pregledni posnetki navedenih razprav v nemškem oziroma v francoskem jeziku.

Dr. Gv. Sajovic.

Nastavni vjesnik, ki ga izdaja Društvo hrvatskih srednješolskih profesorjev v Zagrebu, prinaša poleg raznovrstnih strokovnih člankov hrvatskih znanstvenikov tudi prispevke slovenskih profesorjev. Dr. Fr. Ilešič se bavi s postankom in vsebino Val Vodnikove „Grške čitanke“ (XXIII, 549—552). Isti pisatelj je posvetil padlima kolegoma Štef. Podboju in Jos. Bercetu daljša prisrčna nekrologa (XXIV, 64—72). — A. Rabuza se je dotaknil „senčne strani“ naše srednješolske vzgoje (XXIII, št. 2; XXIV, 96—104) ter trdi, da je naša mladina etično na nizki stopinji; v naši šoli vlada „kriva vera naše dobe — monizem“ in strahovite posledice tega so, da „srednja šola pošilja v svet anarhiste in revolucionarje“. Enostranske in krivične trditve kriče po protestu. — Ravnatelj dr. Jos. Tomišek deloma zavrača in izpopolnjuje dr. Kozinova izvajanja „o nazadovanju šolskega petja“ (XXIV, 186 do 196). Članek nudi bogato gradivo za razmišljanje in diskusijo, zato ga priporočam „Popotniku“ v ponatisk.

Š.

„**Mein Österreich, mein Heimatland**“. Tak je naslov publikacije, ki sta jo uredila Sigmund Schneider in po njegovi smrti dr. Benno Imendörffer. Delo je posvečeno prestolonasledniku in v kuratoriju, ki izvršuje protektorat, se nahajajo vojni minister Krobotin, cesarski namestniki in deželni predsedniki Dolenje in Gorenje Avstrije, Štajerske, Moravskega, Dalmacije, Primorskega, Bukovine in Solnograške, dalje deželni glavarji Tirolske, Predarlske in Bukovine, končno župani Dunaja, Brna, Solnograda ter predsednik avstrijske poslanske zbornice. Pisatelji so glavno nemški srednješolski in visokošolski profesorji. Delo se odlikuje po mnogih slikah, besedilo pa je n. pr. glede Slovencev pomanjkljivo in pristransko. V oddelku o slovenski literaturi (str. 192), kjer urednik profesor dr. Benno Imendörffer poudarja nemško izobrazbo Prešernovo in Bleiweisovo nemško ime, se omenja, da izhajajo Bleiweisove „Novice“ še dandanes in da sta posebno znana slovenska lirika Vilhar pa Valjavec. Razen Prešerna se ne imenuje noben slovenski pesnik-klasik. A nasprotno se poudarja, da se Bleiweis ni odlikoval toliko kot pesnik, kolikor kot organizator in jezikotvorec. Koroški Slovenci se hvalijo, da niso v narodnem oziru tako prepirljivi kakor njih bratje na Kranjskem; zato žive s svojimi nemškimi sosedi v boljšem razmerju nego Slovenci na Štajerskem (str. 475). Pisava krajevnih imen je mnogokrat nepravilna. Končno omenjam, da slika na str. 517. ne kaže deželnovladnega poslopja, ampak deželni dvorec.

Dr. Lončar.